

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**Про методичні рекомендації з питань організації
виховної роботи у навчальних закладах
у 2012/2013 навчальному році**

**м. Дніпропетровськ
2013**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

від 08.07.13 № 1/9-480

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління (департаменти) освіти і науки, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій

Ректорам (директорам) Кримського республіканського, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, Київського університету імені Бориса Грінченка, інституту післядипломної освіти Севастопольського міського гуманітарного університету

Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2012/2013 навчальному році

Міністерство надсилає для практичного використання методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році.

Просимо довести їх до відома керівників навчальних закладів та педагогічних працівників.

Рекомендації будуть розміщені на сайті МОН www.mon.gov.ua та на сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти www.iitzo.gov.ua

Додаток на 12 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних
закладах у 2012/2013 навчальному році

В Україні забезпечено правове регулювання питань функціонування системи освіти, всіх її рівнів і підсистем, діяльності навчальних закладів різних типів і форм власності, організації різних форм навчання.

Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344 затверджено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року

Серед основних завдань Національної стратегії є побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності та підвищення відповідальності сім'ї за освіту і виховання дітей.

1. Ключовим нормативним документом у сфері освітньої політики щодо виховання є наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243, яким затверджено «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України».

Орієнтири виховання розроблені для практичного використання заступниками директора з виховної роботи, педагогами-організаторами, класними керівниками, вихователями у своїй практичній діяльності. Так у цьому документі подано перелік виховних заходів для проведення у школі, а також перелік можливих виїзних заходів залежно від регіону України, зокрема:

тематичні екологічні екскурсії;

експедиції;

маршрути «вихідного дня»;

виїзні форми навчання у школах та позашкільних навчальних закладах;

комплексні навчально-тематичні екскурсії.

Крім того, в Орієнтирах виховання подано перелік сайтів, рекомендованих для використання, та календар державних, народних, професійних і неофіційних свят.

Відповідно до орієнтирів виховання у сучасній школі виховання учнів здійснюється у контексті громадянської і загальнолюдської культури, охоплює весь навчально-виховний процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності та поєднує інтереси особистості, суспільства і держави.

Метою Орієнтирів виховання є створення цілісної моделі виховної системи у загальноосвітньому навчальному закладі на основі громадянських та загальнолюдських цінностей.

2. Особливої уваги потребують питання превентивного виховання.

Превентивне виховання забезпечується на законодавчому рівні Законом України від 26.04.2001 № 2402-III «Про охорону дитинства»; Законом України від 21.06.2001 № 2558-III «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»; постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 року», розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.11.2010 № 2140 «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки», постановою Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 350 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року», розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1209 «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року».

Плануючи роботу із означеного напрямку необхідно взяти до уваги, що упродовж минулого року неповнолітніми або за їх участю скоєно 14 238 злочинів. Стосовно дітей учинено 9677 злочинів, у тому числі 2885 - тяжких та особливо тяжких злочинів. Від протиправних діянь потерпіло 10 590 дітей, у тому числі 2961 малолітня дитина (до 14 років).

Особливістю криміногенної ситуації в підлітковому середовищі є зміна її структури в бік зростання корисливих злочинів. Найпоширенішими злочинами залишаються крадіжки, тобто майнові злочини, які складають майже 66 % усіх злочинів, скоєних підлітками. Значною мірою на стан оперативної ситуації впливає незайнятість населення та трудова міграція.

На кінець минулого року у підрозділах кримінальної міліції у справах дітей органів внутрішніх справ України перебувало 14 тис. 213 дітей.

Із них:

1 тис. жіночої статі;

1 тис. 777 дітей віком до 11 років;

1 тис. 557 дітей віком від 11 до 14 років;

5 тис. 665 дітей віком від 14 до 16 років;

6 тис. 814 дітей віком від 16 до 18 років.

Непокоїть той факт, що на обліку перебувають дівчата - 860 осіб .

Найбільша кількість дітей які перебувають на обліку це учні загальноосвітніх навчальних закладів - 7 тис. 915 осіб, 3 тис. 116 осіб становлять учні професійно-технічних навчальних закладів; 152- студенти, курсанти вищих навчальних закладів.

Залишається складним питання обліку дітей, які вживають наркотичні засоби та алкогольні напої.

У минулому році поставлено на облік 1 тис. 830 дітей, схильних до вживання алкогольних напоїв, із них з діагнозом «алкоголізм» -26 осіб.

Поставлено на облік 887 дітей, схильних до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з них з діагнозом «наркоманія» - 62 особи.

До адміністративної відповідальності притягнуто 2006 неповнолітніх за вчинення дрібного хуліганства (ст. 173 КУпАП), 7796 - за розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і появу в громадських місцях у стані сп'яніння (ст. 178 КУпАП), 3998 - за доведення дорослими особами неповнолітніх до стану сп'яніння (ст. 180 КУпАП).

Основними причинами вчинення неповнолітніми протиправних дій є недостатній життєвий досвід, схильність до наслідування дорослих, не завжди позитивний вплив на дітей оточуючого середовища, намагання звільнитися від опіки з боку батьків, віра в безкарність, недостатній рівень самокритичного ставлення до власних вчинків, хибна оцінка складних життєвих ситуацій, вживання спиртних напоїв чи наркотичних речовин, безконтрольність з боку вихователів та недостатній рівень профілактичної роботи з неповнолітніми тощо.

Беручи до уваги зазначене вище та наказ Міністерства від 03.08.2012 № 888 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року», пріоритетними в роботі навчальних закладів із означеної проблеми залишаються :

упровадження просвітницької діяльності, спрямованої на формування негативного ставлення до протиправних діянь, проведення тижнів правових знань;

використання інтерактивних педагогічних технологій, зокрема ділові та рольові ігри, моделювання життєвих ситуацій, суспільних процесів та процедур, дискусії, робота в малих групах на уроках правознавства та в позакласній діяльності;

впровадження шкільного самоврядування в начально-виховний процес;

ужиття заходів, спрямованих на підвищення моральності в суспільстві, правової культури громадян, утвердження здорового способу життя;

запобігання проявам екстремізму, расової та релігійної нетерпимості;

впровадження нових педагогічних комунікацій між усіма учасниками навчально-виховного процесу;

перетворення навчальних закладів на зразок демократичного правового простору та позитивного мікроклімату тощо.

Одним із дієвих способів встановлення безпечного, комфортного середовища у навчальному закладі, вирішення учнівських конфліктів є впровадження програм примирення серед однолітків, які навчають учнів засвоїти навички вирішення конфліктів ненасильницьким шляхом за допомогою медіаторів (посередників) шляхом створення у навчальних закладах шкільних служб порозуміння. Діяльність цих служб дозволяє формувати у школярів навички співпраці, будувати ефективну систему вирішення

конфліктних ситуацій у закладі, забезпечувати психологічно здорове середовище в учнівському колективі.

Інформація про ці форми роботи, досвід та методичні матеріали розміщена на офіційному сайті МОНмолодьспорту (www.mon.gov.ua, сторінка “Позашкільна освіта, виховна робота та захист прав дитини”).

З метою профілактики та усунення явищ дискримінації і насильства в учнівському середовищі, створення безпечного середовища в навчальних закладах необхідно впроваджувати інтерактивні форми роботи за навчально – методичним посібником «Організація роботи з розв’язання проблем насильства в школі» (схвалений для використання на засіданні науково-методичної комісії з проблем виховання дітей та учнівської молоді, Науково-методичної ради з питань освіти МОНмолодьспорту України від 22 травня 2012 року, протокол № 2).

Адміністрації та педагогічним працівникам навчальних закладів України необхідно забезпечити неухильне виконання спільного наказу Державного комітету України у справах сім’ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров’я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 „Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення”.

Окрім того зауважуємо, що відповідно до Порядку взаємодії суб’єктів соціальної роботи з сім’ями, які опинились у складних життєвих обставинах, з метою підтримки дітей, що проживають у таких сім’ях, попередження безпритульності й бездоглядності, насильства над неповнолітніми, підліткової злочинності та правопорушень, запобігання торгівлі дітьми педагогічним колективам необхідно здійснювати :

внутрішній облік дітей, які потребують посиленої уваги з боку педагогічного працівника, соціального педагога;

інформувати служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, дорадчий орган по роботі з сім’ями, які опинились у складних життєвих обставинах, при органах виконавчої влади;

розробляти плани психолого-педагогічного супроводу таких дітей;

контролювати відвідування ними навчальних закладів та якість навчання;

активно залучати до громадської та гурткової роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах тощо.

3. Особливої ваги набуває питання патріотичного виховання підростаючого покоління.

Указом Президента України «Про заходи у зв’язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років» передбачено проведення заходів з патріотичного виховання молоді, виховання шанобливого ставлення до пам’яті про Перемогу і ветеранів Великої Вітчизняної війни.

Міністерством спільно із Міністерством оборони України затверджено спільний план заходів щодо виховання патріотично свідомої молоді, зокрема, використовувати ефективні засоби взаємодії з підростаючим поколінням задля шанування ним військової історії та підняття престижу Збройних сил і військової служби.

Рекомендуємо Всеукраїнську військово-патріотичну спортивну гру «Зірниця» у 2013-2015 роках присвятити саме цим подіям, спрямувати роботу з підготовки учасників гри на вивчення героїчних сторінок історії українського народу в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.

Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») проводиться відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.06.2012 № 687 «Про затвердження Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 3 липня 2012 року за № 1094/21406. У 2013-2014 навчальному році будуть проходити обласні (міські) етапи Всеукраїнської гри «Сокіл» («Джура»).

Для забезпечення змістовного дозвілля, патріотичного виховання, формування почуттів любові до України, поваги до народних традицій, національних цінностей українського народу, зміцнення духовного і фізичного здоров'я дітей, їх активного та доступного відпочинку рекомендуємо залучати скаутські організації, які входять до складу Національної Організації Скаутів України.

Діяльність скаутських громадських організацій регламентується законами України від 05.02.1993 № 2998-ХІІ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», від 01.12.1998 № 281-ХІV «Про молодіжні та дитячі громадські організації»; Указом Президента України від 06.10.1999 № 1284 «Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних громадських організацій». Указ Президента України від 28.03.2008 № 279 «Про заходи щодо сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні», Постанова Верховної Ради України від 01.11.2011 № 3984 «Про відзначення 100-річчя українського скаутського руху», наказ Міністерства освіти і науки від 05.05.2008 № 367 «Про сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні» передбачають виконання відповідних заходів щодо підтримки та розвитку скаутського руху.

Основними шляхами використання потенціалу Національної Організації Скаутів України у вихованні учнівської молоді може стати проведення акцій за участю скаутів і школярів; залучення фахівців скаутського руху до виховної роботи навчальних закладів; ознайомлення педагогів з методикою виховної роботи скаутських організацій через систему спільних семінарів, конференцій, тренінгів за такими темами: «Освіта протягом життя на основі Скаутського Методу», «Скаутський Метод - ефективна система самоосвіти молоді»,

«Особливості формування скаутських груп на базі загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів», «Скаутська молодіжна програма», «Система малих груп у скаутському русі», «Взаємодія педагогів, батьків і місцевої громади з питань виховання дітей та молоді».

Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти підписано договір про співпрацю з Національною організацією скаутів України. Науково-методичною комісією з позашкільної освіти Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України схвалено для використання навчальну програму «Юні скаути» (автори Власенко С. С., Майдибура А. В.), програму розміщено на сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти у вкладці «Позашкільна освіта» (www.iitzo.gov.ua), надруковано у збірнику «Позашкілля: навчальні програми» (бібліотека «Шкільний світ», 2013 рік).

Детальну інформацію про діяльність Національної організації скаутів України можна отримати на офіційному сайті www.ukrscout.org.

Патріотичному, культурно-історичному, естетичному вихованню, розвитку творчих та інтелектуальних здібностей сприятиме залучення дітей та молоді до колекціонування поштових марок.

Зауважуємо, що щороку Всесвітній поштовий союз (спеціалізована установа ООН) проводить для дітей віком від 10 до 15 років конкурс творів епістолярного жанру. Соціально спрямована тематика конкурсних завдань дає можливість дітям поміркувати над важливими проблемами людства, висловити свою думку, проявити небайдужість до навколишнього середовища та сформувати власну громадянську позицію. Детальну інформацію про конкурс можна знайти на офіційному сайті Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» (www.ukrposhta.com).

4.Важливим завданням школи є підготовка підростаючої молоді до дорослого, сімейного життя.

В умовах постійних демографічних і соціальних змін в Україні (зростання кількості розлучень, самотніх людей, перевищення смертності над народжуваністю) втрачаються сімейні цінності, руйнуються відносини, підвищується ризик розлучень, знижується вага виховної функції сім'ї.

Відродити в сімейному житті численні народні звичаї, котрі становлять серцевину сімейно-побутової культури і мають потужний виховний потенціал, – одне з найважливіших і невідкладних завдань батьків, педагогів, усієї громадськості.

Від рівня духовної культури сім'ї залежить і рівень культури та вихованості дитини. Культура сім'ї насамперед визначається тим, чи шанують батьки своїх предків, один одного, чи бережуть честь свого роду, родини.

У плеканні історичної пам'яті наших дітей, вихованні шанобливого ставлення до роду, сім'ї важливе значення має живе спілкування з найближчими людьми в колі родини у формі бесід і розповідей про далеких предків, рід, сім'ю, історію українського народу, рідного краю, села чи міста

або селища. Для того, щоб успішно діяти, педагогу та класному керівникові необхідно добре знати історію української сім'ї.

Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти розроблений проект Концепції сімейного виховання дітей і молоді в системі освіти України «Щаслива родина», що містить основні положення, які стосуються підготовки молоді до щасливого подружнього життя та формування відповідального батьківства, та пройшов громадське обговорення. Концепція схвалена Вченою радою Інституту (протокол № 9 від 14 листопада 2012 року).

Міністерство рекомендує в навчальних закладах впроваджувати програми підготовки молоді до створення сім'ї як осередку взаємин, які ґрунтуються на засадах культурних норм і цінностей, формування відповідального батьківства і надіслало для впровадження курс за вибором/факультатив «Сімейні цінності (лист від 02.04.13 № 1/9-235).

Одним із головних критеріїв діяльності навчальних закладів має бути здійснення такої політики, при якій батьки відчують свою визначальну роль у справах учнівського та педагогічного колективів.

Міністерство наполегливо рекомендує широко залучати до навчально-виховного процесу батьківську громадськість, створювати так звані «Трикутники: учні, батьки, педагоги», проводити Батьківські форуми - відкриті діалоги безпосередніх і щирих дітей з досвідченими та мудрими батьками для вироблення спільних поглядів на вирішення проблем у стосунках, адже запорукою порозуміння є спроба зрозуміти одне одного та зробити крок назустріч.

Ця дієва форма спілкування батьків і дітей найшла своє поширення в регіонах, зокрема дуже вдало в цьому напрямку працюють Рівненська, Вінницька, Тернопільська, Запорізька області та м. Севастополь.

5. В планах роботи навчальних закладів необхідно передбачити заходи щодо відзначення таких важливих пам'ятних та ювілейних дат 2013-2014 навчального року, зокрема:

11-13 вересня 2013 року – 365 років з часу Пилявецької битви (1648) українського повстанського війська на чолі з Б. Хмельницьким проти польсько-шляхетської армії;

13 жовтня – 125 років від дня народження Михайла Яковича Калиновича (1888-1949), українського мовознавця і літературознавця;

25 листопада – 175 років від дня народження Івана Семеновича Нечуя-Левицького (1838-1918), видатного письменника та публіциста (Постанова Верховної Ради України від 22 травня 2012 року № 4804 «Про відзначення 175-річчя з дня народження Івана Нечуя-Левицького»);

06 грудня – 100 років з дня народження Миколи Михайловича Амосова (1913-2002) українського лікаря-хірурга, вченого, письменника, громадського діяча, академіка (Постанова Верховної Ради України від 6 вересня

2012 року № 5214 «Про відзначення 100-річчя з дня народження Миколи Амосова»);

09 грудня – 150 років від дня народження Бориса Дмитровича Грінченка (1863-1910), українського письменника, вченого-мовознавця, педагога, бібліографа, громадсько-політичного діяча, автора Словника української мови, голови Київської «Просвіти», автора ряду шкільних підручників (Постанова Верховної Ради України від 4 липня 2012 року № 505 «Про відзначення 150-річчя з дня народження Бориса Грінченка»);

1000 років з дня заснування Свято-Усікновенського Лядівського скельного чоловічого монастиря (Постанова Верховної Ради України від 5 липня 2012 року № 5115 «Про відзначення 1000-річчя з дня заснування Свято-Усікновенського Лядівського скельного чоловічого монастиря»);

500 років місту Скалат Підволочиського району Тернопільської області (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про підготовку та відзначення у 2013 році 500-річчя міста Скалат Підволочиського району Тернопільської області»);

180 років з часу утворення «Руської трійці» - літературного гурту, заснованого та очолюваного Маркіяном Шашкевичем, Іваном Вагилевичем та Яковом Головацьким, що розпочав процеси культурного та національного відродження на західноукраїнських землях (Постанова Верховної Ради України від 05 жовтня 2011 року № 3818 «Про відзначення 180-річчя утворення «Руської трійці» та 175-річчя випуску альманаху «Русалка Дністрова»);

125 років з часу відкриття історичного музею України в Києві;

100 років з дня заснування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Указ Президента України від 26 жовтня 2012 року № 614 «Про відзначення 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського»);

70 років визволення Запоріжжя (14 жовтня 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни;

70 років визволення Дніпропетровська (25 жовтня 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни;

70 років визволення Києва (6 листопада 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни.

У 2014 році виповнюється:

200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, видатного українського поета, письменника, художника, громадського діяча, філософа, етнографа, історика (розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 року № 167 «Про затвердження плану заходів з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка та 150-річчя від дня його перепоховання»);

120-річчя від дня народження Олександра Петровича Довженка, геніального українського кінорежисера, видатного письменника і публіциста, класика світового кінематографа (розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року № 144 «Про затвердження плану заходів з підготовки

та відзначення у 2014 році 120-річчя від дня народження Олександра Довженка»);

150-річчя від дня народження І. С. Їжакевича (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення Організаційного комітету з підготовки та відзначення у 2014 році 150-річчя від дня народження І. С. Їжакевича)

80-річчя від дня народження Леоніда Кравчука (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про відзначення 80-річчя від дня народження Леоніда Кравчука»).

Також слід врахувати в планах роботи відзначення загальнодержавних свят України (наказ Монмолодьспорту від 31.10.2011 № 1243).

Матеріали роботи серпневих конференцій рекомендуємо розмістити на сайтах обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Накази та інструктивно-методичні листи Міністерства з питань виховної роботи:

1. Наказ від 07.09.2000 № 439 «Про затвердження Рекомендацій щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України»;
2. Наказ від 25.01.2007 № 44 «Про затвердження заходів на виконання Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року»;
3. Наказ від 24.11.2009 № 1061/4128 «Про проведення щорічного Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я»;
4. Наказ від 01.02.2010 № 59 «Про вжиття заходів щодо запобігання насильству над дітьми»;
5. Наказ від 29.03.2010 № 255 «Про виконання законодавчих вимог у зв'язку із прийняттям Закону України від 21 січня 2010 року № 1824 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо обмеження споживання і продажу пива та слабоалкогольних напоїв»;
6. Наказ від 30.12.2010 № 1313 «Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.11.2010 № 2140 (План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки);
7. Наказ від 30.12.2010 № 1312 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Національної кампанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року»;
8. Наказ від 20.06.2011 № 596 «Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс «Парк педагогічної майстерності»;
9. Наказ від 31.10.2011 № 1243 «Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України»;
10. Наказ від 16.12.2011 № 1443/779 «Про затвердження Положення про Всеукраїнську військово-патріотичного спортивну гру «Зірниця»;
11. Наказ від 11.06.2012 № 677 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту з формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності у суспільстві»;
12. Наказ від 19.07.2012 № 827 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року»;
13. Наказ від 03.08.2012 № 888 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року»;
14. Інформаційно-методичний лист від 20.09.2012 № 1/9-656 щодо проведення заходів з відзначення Дня партизанської слави за участю керівництва держави;
15. Інформаційно-методичний лист від 29.11.2012 № 1/9-860 щодо

заходів у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років;

16. Інформаційно-методичний лист від 02.04.2013 № 14.1/10-977 щодо підготовки та відзначення у 2014 році 120-річчя від дня народження Олександра Довженка;

17. Інформаційно-методичний лист від 02.04.2013 № 1/9-235 щодо впровадження навчальних програм «Сімейні цінності»;

18. Інформаційно-методичний лист від 05.04.2013 № 1/9-254 щодо організації та проведення заходів у Шевченківському національному заповіднику.

Список рукописів навчальних видань,

які схвалені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України:

Протокол від 01 квітня 2011 року № 1:

збірник «Пам'ять – енергія вічності. 65-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні присвячується» (авт. Федунова Т. М.).

Протокол від 04 липня 2011 року № 2:

методичний посібник «Формування міжкультурного діалогу серед дітей шкільного віку» (авт. Жданова І. А., Єргієва Л. В., Гусак Н. Є., Зеленська О. В.).

Протокол від 22 травня 2012 року № 2:

навчально-методичний посібник «Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі» (авт. М. Е. Ясеновська, Є. В. Дубровська);

комплекс навчальних програм сімейного виховання «Сімейні цінності» для учнів 8-9 класів (авт. О. В. Мельник, Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, Г. Г. Ковганич, В. І. Кириченко, Л. В. Корецька, В. І. Прит).

Протокол від 25 вересня 2012 року № 3:

навчальний посібник «Соціалізація особистості: історико-теоретичний аспект» (авт. Р. Г. Новгородський);

навчальна програма факультативного курсу «Екологія особистості та родини» для учнів 10-11 класів (авт. О. І. Скоробагатська, Я. К. Шифріна).

Протокол від 12 березня 2013 року № 1:

методичний посібник для вчителів «Традиції та звичаї українців» (авт. І. Ю. Квасниця);

науково-методичний посібник «Підготовка учнів інтернатних закладів до життєдіяльності у відкритому суспільстві» (авт. колектив: Л. В. Канішевська, С. О. Свириденко, Л. В. Кузьменко, Л. В. Єременко, О. І. Ігнатова, С. В. Удовицька, А. І. Грітчина);

навчально-методичний посібник для соціальних педагогів, практичних психологів та вихователів «Не смійся з мене: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять» (авт. Лора Паркер Роерден, за заг. ред. Т. Л. Лях);
методичний посібник «Етапи Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.» для організації виховної роботи у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України (кер. робочої групи Ю. В. Шиловцев).

Протокол від 30 квітня 2013 року № 2:

посібник «Як сформувавши світоглядну позицію особистості в дитячому об'єднанні» (автори: Окушко Т. К., Пащенко О. В., Чиренко Н. В., Кравченко О. В., Зайченко А. Б., Чорна К. І.);

посібник «Виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів» (авт. Третяк О. П.);

посібник «Збірник програм факультативних курсів для роботи працівників психологічної служби школи» (за наук. ред. В. Г. Панка);

практико-орієнтований посібник навчальної програми «Сімейні цінності» (9 годин) для педагогічних працівників (авт. колектив: О. В. Мельник, Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, В. Г. Панок);

навчально-методичний посібник до навчальної програми «Сімейні цінності» (35 годин) для педагогічних працівників (автори: В. І. Прит, С. І. Тесленко, З. В. Охрименко, Л. В. Корецька)

навчально-методичний посібник до навчальної програми «Сімейні цінності» (70 годин) для педагогічних працівників (авт. колектив: О. В. Мельник, Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, В. Г. Панок);

посібник «Ризикована поведінка» (авт. Т. Ф. Алексєєнко, Кушнар'єв С. В.).